

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

Ю.О. Каганов

«24» січня 2020 р.

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету від 24 січня 2020 р. № 06

Присутні:

д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права, декан юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоєць, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ю.В. Пирожкова, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету А.А. Шарая, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Л.В. Кузенко, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Р.О. Кукурудз, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджисєва, здобувач Л.Р. Юхтенко.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков.

Секретар: к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджисєва.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади

вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувача **Л.Р. Юхтенко** про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло навів основні наукові положення та теоретичні висновки, які стосуються адміністративно-правових засад вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин у досудовому порядку. Здобувач наголосив на тому, що у дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання щодо визначення на основі аналізу норм національного законодавства, міжнародних актів, усталених положень доктрини адміністративного права і процесу, інших галузевих юридичних наук сутності та змісту адміністративно-правових засад вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку. Здійснено обґрунтування сутності спорів, що впливають з публічно-правових відносин, та виділено їх види за критеріями: склад учасників; відповідно ч.1 ст.19 КАС України; форми провадження щодо розгляду в адміністративних судах (загального, спрощеного, особливого позовного провадження); складність категорії справи; терміновість розгляду справи. Окремо зазначив про виділення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, за критерієм можливості їх досудового врегулювання: медіаційні та немедіаційні спори. Закцентував увагу на досудовому порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, із врахуванням терміну «досудовий порядок», а також способів позасудового вирішення спорів. Наголосив про способи досудового порядку вирішення спорів, які впливають з публічно-правових відносин, слід вказувати у розумінні ч. 4 ст. 124 Конституції України, коли прямо встановлено законом правову вимогу обов'язковості досудового порядку врегулювання спорів.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників фахового семінару.

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: З урахування існування низки наукових підходів до визначення способів досудового врегулювання спорів у сфері публічно-правових відносин, хотілося б почути думку автора про те, які серед опрацьованих способів не застосовуються до спорів у сфері публічно-правових відносин?

Юхтенко Л.Р., здобувач: Дякую за запитання. до способів досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, не належать: арбітраж (третейський розгляд), враховуючи зміст, який стосується суто альтернативного порядку вирішення спорів та предмету спору;

фасилітація, яка стосується процедур обговорення певних соціальних проблем у групах; оскарження у позасудовому порядку (відповідно Закону України «Про звернення громадян»), що ґрунтується на значенні скарги як способу захисту та відновлення порушених прав громадян; оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів доходів і зборів (у митних правовідносинах), що передбачено ст. 24 Митного кодексу України; податковий компроміс, оскільки відповідні процедури узгодження застосовуються виключно у податкових правовідносинах щодо виконання податкових зобов'язань, а тому питання сутності, змісту та особливостей застосування потребує окремого дослідження проблем розвитку науки податкового права; консультування з питань державної митної справи (відповідно ст.21 МК України), враховуючи його предмет – питання практичного застосування окремих норм законодавства України з питань державної митної справи (ч.1 ст.21 МК України); надання контролюючими органами податкових консультацій, що являє собою роз'яснення, а узагальнююча податкова консультація – оприлюднення позиції уповноваженого суб'єкта щодо практичного використання норм податкового та іншого законодавства. Відповідь закінчено. Дякую.

Кузенко Л.В, к.ю.н., доцент: У дисертації здійснено систематизацію спорів у сфері публічно-правових відносин, скажіть: за якими критеріями такі спори зкласифіковано?

Юхтенко Л.Р., здобувач: Дякую за запитання. Нами визначено доцільність класифікації за критерієм сутності правовідносин щодо врегулювання. Так, правовідносини щодо примирення і медіації подібні до правовідносин у сфері судового процесу. Щодо процедур компромісу у справах про порушення митних правил, слід зазначити, що, хоча вони і здійснюються на добровільних началах, проте засади їх не можна назвати подібними до процедур судового розгляду. Окремо необхідно виділити процедуру адміністративного оскарження рішення контролюючого органу у податкових правовідносинах, яка відрізняється за змістом, підставами, суб'єктним складом, правовими наслідками і вважається досудовим порядком вирішення спору, відповідно до ч.3 п. 56.18 ПК України.

Курінний Є.В. д.ю.н., професор: Які основні шляхи удосконалення судової системи в напрямку забезпечення доступності та довіри до суду Вами визначено?

Юхтенко Л.Р., здобувач: Дякую за запитання. Одним із шляхів удосконалення судової системи в напрямку забезпечення доступності та довіри до суду є підвищення рівня застосування в адміністративному судочинстві правового інституту «примирення сторін». В редакції Кодексу адміністративного судочинства України від 03.10.2017 року (набула чинності з 15.12.2017 р.) передбачено застосування інституту примирення сторін, що відповідає практиці Європейського суду з прав людини. До етапів процедури примирення сторін віднесені: 1) Ініціювання примирення – подання

учасниками справи до суду заяви про надання часу для примирення; 2) Затвердження умов примирення – поновлення провадження у справі для розгляду умов примирення; 3) Виконання умов примирення, яке можливе декілька способами: у добровільному порядку (у разі виконання можна вказувати про завершення процедури примирення); у примусовому порядку через державну виконавчу службу; у погоджувальному порядку – звернення до суду із заявою про проведення погоджувального засідання. Позитивним результатом процедури примирення має бути розв'язання спору, припинення спору, але можливість його оскарження (ухвали, якою затверджені умови примирення) не припиняє спір. Наголошено, що приписами КАС України не враховані особливості процедури примирення та її основні ознаки, до яких, перш за все, відносяться добровільність процедури, вільне волевиявлення сторін щодо узгодженості умов примирення.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача д.ю.н., професор Рябченко О.П., д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., к.ю.н., доцент Кузенко Л.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Рябченко О.П.**, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувача вказала на те, що здобувач в достатньому обсязі виконав освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок, Ютенко Л.Р. набула необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації та виконання здобувачем розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи, здобувач, виконуючи загальні настанови наукового керівника з тих питань, які об'єктивно перебувають поза межами розуміння здобувача наукового ступеня доктора філософії, водночас, виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні на всіх його стадіях: при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні. Вироблені здобувачем теоретичні положення є достатньо обґрунтованими, а пропозиції

– мають практичне значення, зокрема в нормотворчій діяльності та правозастосуванні. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. При дослідженні опрацьовано велику кількість доктринальних джерел, законодавства, в тому числі перспективного та зарубіжного.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Таким чином, дисертація Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку» є самостійним завершеним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати та вирішує наукове завдання щодо визначення на основі аналізу норм національного законодавства, міжнародних актів, усталених положень доктрини адміністративного права і процесу, інших галузевих юридичних наук сутності та змісту адміністративно-правових засад вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку. Дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право).

Долучившись до **обговорення основних наукових результатів** дисертації, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права **Колпаков В.К.** відзначив те, що в роботі чітко обґрунтовано мету досудового врегулювання спорів – подолання спірної ситуації, нівелювання негативних наслідків існування суперечок між сторонами у найбільш оперативний і прийнятний для сторін спосіб. У такому значенні категорія «досудовий» доцільно охоплює і процедури, які застосовуються при здійсненні альтернативного вирішення спорів і позасудових способів, проте із єдиною умовою – їх застосування здійснюється у позапроцесуальному порядку. Саме тому обґрунтовано видається пропозиція щодо виділення «широке» і «вужьке» значення досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, із пріоритетністю останнього підходу – вужького, завдяки чому способи досудового врегулювання виділеної категорії спорів, систематизовані у три групи, у першу чергу, за критерієм змісту правовідносин щодо здійснення процедур врегулювання: способи альтернативного вирішення спорів (примирення, медіація) – квазісудовий спосіб; компроміс у справах про порушення митних правил – компромісний спосіб; адміністративне оскарження у податкових правовідносинах.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор кафедри адміністративного та господарського права **Курінний Є.В.**

наголосив, що, зокрема, слід підтримати наукове обґрунтування підходу щодо характеристики спорів, що впливають з публічно-правових відносин, яким передбачено врахування їх матеріального і процесуального аспектів: у матеріальному аспекті такі спори розглядаються з позицій різновиду правового конфлікту, пов'язаного із публічно-владною, підзаконною діяльністю уповноважених суб'єктів публічної влади, а також суб'єктів публічно-правових відносин, які державно-владними повноваженнями не наділені (громадські організації, територіальні громади та інші публічно-правові утворення, що є суб'єктами права). З процесуальної – як юридичний факт, наявність якого є підставою звернення до адміністративного суду.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів обумовлюється тим, що сформульовані і обґрунтовані в дисертації висновки, пропозиції та рекомендації сприяють розвитку теорії адміністративного права і процесу щодо формування теоретичної моделі адміністративної процедури досудового врегулювання спорів, які впливають з публічно-правових відносин.

Позитивної характеристики наукового дослідження здобувача, та схвальний відгук к.ю.н., доцента кафедри адміністративного та господарського права **Кузенко Л.В.**, який вказав на то факт, що дисертантка ширше за визначення чинного законодавства, аналізує категорію спору, що впливає з публічно-правових відносин, а не категорію «публічно-правовий спір». Так, наголошено, що спір, який впливає з публічно-правових відносин, є соціальним явищем, має правову форму, являє собою звернені його сторонами одне до одного правові претензії відносно одного предмету, який стосується реалізації публічного (суспільного) інтересу, виникає у зв'язку з порушенням, застосуванням чи тлумаченням норм галузей публічного права, проявляється у активних діях сторін спору щодо захисту своїх позицій і вирішуються за встановленою законодавством процедурою. Такий підхід дозволяє сформулювати праворозуміння адміністративно-правових засад вирішення таких спорів з позицій адміністративно-процедурних норм, визначити поняття відповідної адміністративної процедури та виділити її ознаки.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н, професору Є.В. Курінному, д.ю.н., доценту І.В. Болокан під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-

правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

В.К. Колпаков

Секретар:

к.ю.н., викладач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

Ш.Н. Гаджисва

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Дисертація Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» виконана на кафедрі адміністративного та господарського права юридичного факультету Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради юридичного Університету ДФС України (протокол № 2 від 30 листопада 2018 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку» вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 5 від 24 грудня 2019 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

- 1) професора кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, професора Є.В. Курінного;
- 2) професора кафедри цивільного права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, доцента І.В. Болокан.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувач переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукового завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Процеси демократизації усіх сфер діяльності держави визначають необхідність активізації впровадження різних видів способів та процедур досудового врегулювання спорів, що в кінцевому випадку дозволить зменшити рівень конфліктності взаємовідносин між державою і громадянином, юридичною особою, забезпечити оперативність та економічність процедур подолання існуючих суперечок, не доводячи їх до представлення у формі позовної заяви або до процедур судового

провадження. На пріоритетності і важливості дослідження проблеми визначення та оптимізації процедур досудового врегулювання спорів наголошено у міжнародних актах: Рекомендації № R (81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя (прийнята Комітетом Міністрів 14 травня 1981 р. на 68-ому засіданні); Рекомендації REС (2001) 9 щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами та сторонами – приватними особами, ухваленої Комітетом Міністрів Ради Європи на 762 засіданні заступників міністрів 5 вересня 2001 року, інших міжнародно-правових актів. Світовий досвід доводить ефективність досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин. Сучасна процедура досудового врегулювання спору в адміністративному процесі застосовується в США, Великобританії, Австралії, деяких країнах Європи, зокрема, у Німеччині.

З внесенням змін до Конституції України (щодо правосуддя) та прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в новій редакції, які набули чинності 30 вересня 2016 року, розпочався етап перебудови системи судоустрою в Україні. Зміна структури системи судоустрою порушило питання формування нових підходів до визначення та застосування різних способів досудового врегулювання спорів, що набуває особливого значення для спорів, які впливають з публічно-правових відносин.

Теоретико-правовий аналіз досліджуваної проблеми спирається на доктринальні праці у галузі адміністративного права і процесу таких вчених: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.М. Горшеньов, Е.Ф. Демський, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Б.М. Лазарєв, О.І. Миколенко, А.О. Селіванов, Ю.М. Старілов, С.Г. Стеценко, М.М. Тищенко, О.І. Харитонова та інші. Питання сутності спорів, що виникають у публічно-правових відносинах, аналізували Л.В. Бринцева, Н.Б. Писаренко, Ю.С. Педько, В.А. Сьоміна, В.В. Тильчик та інші вчені. Предмет наукового аналізу визначив звернення до напрацьованих вчених, присвячених альтернативному вирішенню спорів, медіації, примиренню, оскарженню: С.С. Білуга (12.00.07), А.Г. Бортнікова (12.00.07), Н.М. Грень (12.00.01), Н.П. Каменська (12.00.07), Д.В. Лученко (12.00.07), Н.А. Мазаракі (12.00.01), О.Д. Сидельников (12.00.07), М.М. Тищенко (12.00.07), О.С. Ткачук (12.00.03) та інші дослідники.

Разом з тим, потужні наукові напрацювання не виключають необхідності проведення поглибленого наукового аналізу, присвяченого досудовому порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, що обумовлено аргументами теоретичного і правозастосовного характеру. З теоретичних позицій необхідним постає визначення сутності спору, що виникає у сфері публічно-правових відносин, враховуючи динаміку складу учасників таких спорів та предмету спорів. У

правозастосовній практиці існує необхідність розвитку способів врегулювання спорів, які є оперативними і дієвими, зважаючи на міжнародний досвід функціонування досудового врегулювання спорів.

Здобувач правильно визначає зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано у межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України «Організація боротьби з контрабандою та іншими порушеннями податкового та митного законодавства: європейський досвід та пропозиції для України» (державний реєстраційний номер 0116U008481) і є одним з напрямків реалізації Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дисертації «Стимули у службовому праві України: питання теорії та практики», як підтверджує зміст дисертації, забезпечується тим, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права і процесу комплексним дослідженням теоретичних, нормативних питань щодо визначення сутності і змісту адміністративно-правових засад вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку та обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства із врахуванням особливостей кожного способу досудового врегулювання, сутності та елементів адміністративної процедури врегулювання, вимог міжнародних актів щодо альтернатив судовому розгляду, правових позиції Європейського суду з прав людини.

У результаті здійсненого дослідження обґрунтовано такі результати, яким притаманні риси наукової новизни:

уперше:

доведено доцільність застосування категорії «спір, що впливає з публічно-правових відносин», ширшої за змістом, порівняно із категорією «публічно-правовий спір». Сформульовано поняття «спір, що впливає з публічно-правових відносин» та виділено його ознаки;

проведено класифікацію спорів, що впливають з публічно-правових відносин, та виділено їх види за критеріями: складу учасників; за характером правовідносин, з яких впливає спір; форми провадження щодо розгляду в адміністративних судах (загального, спрощеного, особливого позовного провадження); складності категорії справи; терміновості розгляду справи; можливості досудового врегулювання спору;

на основі підходу щодо праворозуміння адміністративно-правових засад вирішення спору, що впливає з публічно-правових відносин, у досудовому порядку з позицій адміністративно-процедурних норм, визначено поняття адміністративної процедури вирішення вказаної категорії спору у досудовому порядку та виділено ознаки такої процедури;

запропоновано виділяти способи досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, за критерієм змісту правовідносин щодо здійснення процедур врегулювання. Процедури застосування способів досудового врегулювання таких спорів віднесені до адміністративних, враховуючи їх галузеву належність та публічно-правовий характер;

удосконалено:

підхід щодо визначення сутності досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, згідно якого запропоновано виділяти його «широке» і «вузьке» значення. Доведено доцільність визначення сутності досудового порядку врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у «вузькому» значенні, виходячи з встановленої законом правової вимоги обов'язковості досудового порядку врегулювання спорів (відповідно ч.4 ст. 124 Конституції України);

положення щодо визначення мети досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин, яка поєднує подолання спірної ситуації, нівелювання негативних наслідків існування суперечок між сторонами у найбільш оперативний і прийнятний для сторін спосіб;

визначення елементів адміністративних процедур досудового порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин;

дістало подальшого розвитку:

наукове обґрунтування підходу щодо характеристики спорів, що впливають з публічно-правових відносин, яким передбачено врахування їх матеріального і процесуального аспектів: у матеріальному аспекті такі спори розглядаються з позицій різновиду правового конфлікту, пов'язаного із публічно-владною, підзаконною діяльністю уповноважених суб'єктів публічної влади, а також суб'єктів публічно-правових відносин, які державно-владними повноваженнями не наділені (громадські організації, територіальні громади та інші публічно-правові утворення, що є суб'єктами права). З процесуальної – як юридичний факт, наявність якого є підставою звернення до адміністративного суду;

визначення сутності і змісту адміністративно-правових засад вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку з позицій адміністративно-процедурних норм;

підхід щодо визначення принципів адміністративної процедури досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин та розкриття їх змісту;

положення щодо ознак та етапів процедури примирення, яка застосовується для врегулювання спору, що впливає з публічно-правових відносин;

визначення особливостей процедур медіації, відмінних від процедур примирення та пропозиції щодо поширення сфери застосування процедур посередництва, медіації, відповідні законодавству ЄС;

пропозиції щодо вирішення актуальних питань правового регулювання досудового порядку вирішення спорів, що впливають з митних та податкових правовідносин.

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх раціональністю, аргументованістю, логічною несуперечливістю, використанням значної кількості авторитетних джерел, відповідністю основоположним принципам науки, практичною орієнтованістю. Достатньою для вичерпного розуміння найбільш важливих аспектів питань, що охоплюються предметом дослідження, є нормативно-правова (у тому числі перспективне та зарубіжне законодавство) та наукова джерельна база.

Крім того, слід погодитись із тим, що багатоаспектність характеристики адміністративно-правової природи шляхів і способів досудового вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, забезпечується системним підходом у сукупності із герменевтикою розкриття юридичного змісту обґрунтованих наукових положень, що виносяться на захист.

Логіко-семантичний у поєднанні із методом компаративного аналізу дозволив сформулювати поняття спорів, що впливають з публічно-правових відносин, адміністративної процедури зазначеного порядку та принципів її здійснення (підрозділ 1.1., розділ 2); при визначенні шляхів імплементації вимог міжнародних актів щодо альтернатив судовому розгляду у законодавство України (підрозділи 1.2, 3.1.) застосовувався порівняльно-правовий метод; юридичну компаративістику покладено в основу аналізу адміністративних процедур вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у квазісудовий спосіб в Україні та визначення напрямків поширення сфери їх застосування, відповідні законодавству ЄС, обґрунтування шляхів вирішення актуальних питань правового регулювання досудового порядку вирішення спорів, що впливають з митних та податкових правовідносин (розділ 3); методологія систематизації спорів, що впливають з публічно-правових відносин, та способів досудового порядку їх вирішення спорів, визначено принципи та елементи адміністративної процедури вирішення таких спорів у досудовому порядку (розділи 1, 2) ґрунтується на сукупності спеціально юридичних методів таких як аналіз, синтез, системно-структурний метод, що об'єднані системним аналізом.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Юхтенко Л. Р. Адміністративна процедура досудового порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин: питання визначення змісту. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. Випуск 4. С. 143–147.

2. Юхтенко Л. Р. Поняття та види спорів, що впливають з публічно-правових відносин: проблемні питання визначення (Concept and types of disputes relating to public-legal relations: problematic issues of definitions). *Evropsky politicky a pravni diskurz. European political and law discourse*. Volume 5. Issue 5. 2018. P. 53–59.

3. Юхтенко Л. Р. Про визначення досудового порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у теорії та законодавстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 4. Том 2. С. 40–44.

4. Юхтенко Л. Р. Процедура примирення в адміністративному судочинстві: дискусійні аспекти доцільності застосування. *Юридичний вісник*. 2016. № 6. С. 84–90.

5. Юхтенко Л. Р. Нові погляди на застосування органами доходів і зборів дискреційних повноважень у досудовому врегулюванні спорів, що впливають з правовідносин у галузі державної митної справи. *Правова просвіта*. 2018. № 3: Режим доступу: <http://www.pravo.nauka.com.ua/?op=1&z=51> (дата звернення 15.08.2019).

6. Юхтенко Л. Р. Досудове врегулювання спору шляхом проведення переговорів за допомогою судді в адміністративному судочинстві : сутність і проблеми запровадження. *Юридичний вісник*. 2013. № 3. С. 106–112.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Юхтенко Л. Р. Сутність способів досудового врегулювання спорів, що впливають з публічно-правових відносин. Міжнародна мультидисциплінарна конференція «Ключові питання освіти та науки: перспективи розвитку для України та Польщі» *Międzynarodowa konferencja multidyscyplinarna «Kluczowe problemy edukacja i nauka: perspektywę rozwoju dla Ukrainy i Polski»* Stalowa Wola, Polska 20–21 липня, 2018. м. Стальова Воля, Республіка Польща 20–21 липня 2018 року. С. 110–112.

8. Юхтенко Л. Р. Щодо доцільності впровадження поняття «спори, що впливають з публічно-правових відносин» у чинне законодавство. *Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування*: Міжнародна науково-практична конференція, (м. Київ, 13-14 липня 2018 р.). К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 58–62.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові видання держав-членів ОЕСР та/або ЄС			
1.	Поняття та види спорів, що впливають з публічно-правових відносин: проблемні питання визначення (Concept and types of disputes relating to public-legal relations: problematic issues of definitions)	<i>Evropsky politicky a pravni diskurz. European political and law discourse. Volume 5. Issue 5. 2018. P. 53–59.</i>	перший
Наукові фахові видання України			
2.	Адміністративна процедура досудового порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин: питання визначення змісту.	<i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. Випуск 4. С. 143–147.</i>	третій
3.	Про визначення досудового порядку вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у теорії та законодавстві.	<i>Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Випуск 4. Том 2. С. 40–44.</i>	другий
4.	Процедура примирення в адміністративному судочинстві: дискусійні аспекти доцільності застосування.	<i>Юридичний вісник. 2016. № 6. С. 84–90.</i>	перший
5.	Нові погляди на застосування органами доходів і зборів дискреційних повноважень у досудовому врегулюванні	<i>Правова просвіта. 2018. № 3. URL: http://www.pravo.nauka.com.ua/?op=1&z=51</i>	третій

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
	спорів, що впливають з правовідносин у галузі державної митної справи		
5.	Досудове врегулювання спору шляхом проведення переговорів за допомогою судді в адміністративному судочинстві : сутність і проблеми запровадження	<i>Юридичний вісник.</i> 2013. № 3. С. 106–112.	другий

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Л.Р. Юхтенко «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку», є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про особистий істотний внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Юхтенко Людмили Романівни «Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

професор кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор

С.В. Курінний

Рецензент:

професор кафедри
цивільного права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, доцент

І.В. Болокан